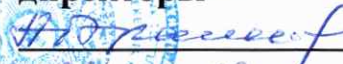

«Бекітемін»

Қазақстан Республикасы Ғылым және
жоғары білім министрілігі

«Ұлттық тестілеу орталығы» ШЖҚ РМК
директоры

 Б. Абдрасилов

« 09 » 2024 ж.

**ҚАЗТЕСТ қазақ тілін меңгеру деңгейін бағалау жүйесі бойынша тест тапсырмаларының спецификациясы және
бағалау критерийлері**

Астана – 2024

Тест спецификациясы келесі құжаттарға сәйкес әзірленген:

1. ҚР СТ 1926-2023 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзіреттіліктері. Қарапайым деңгей. Жалпы меңгеру».
2. ҚР СТ 1928-2023 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзіреттіліктері. Базалық деңгей. Жалпы меңгеру».
3. ҚР СТ 1929-2023 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзіреттіліктері. Орта деңгей. Жалпы меңгеру».
4. ҚР СТ 1925-2023 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзіреттіліктері. Ортадан жоғары деңгей. Жалпы меңгеру».
5. ҚР СТ 1927-2023 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзіреттіліктері. Жоғары деңгей. Жалпы меңгеру».
6. Қазақ тілін ортадан жоғары, жоғары деңгейде меңгерудің деңгейлік тақырыптық лексикалық минимумдары /Құрастырушылар: З.С. Күзекова, Т.Т. Аяпова, Ф.Ш. Оразбаева, М.Қ. Мамаева, М.С. Жолшаева – Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2011.
7. Қазақ тілін оқытуға арналған бірүлгі бағдарлама. – Астана, «Ұлттық тестілеу орталығы» РМҚК, 2016.
8. Қазақ тілінің қарапайым, базалық деңгейде меңгерудің деңгейлік тақырыптық лексикалық минимумдары /Құрастырушылар: З.С. Күзекова, Т.Т. Аяпова, Ф.Ш. Оразбаева, М.Қ. Мамаева – Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2017.
9. Қазақ тілін орта деңгейде меңгерудің деңгейлік тақырыптық лексикалық минимумдары /Құрастырушылар: З.С. Күзекова, Ұ.О. Асанова, Т.Т. Аяпова, Ф.Ш. Оразбаева, М.Қ. Мамаева – Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2018.

1. Мақсаты: ҚАЗТЕСТ қазақ тілін меңгеру деңгейін бағалау жүйесі бойынша Қазақстан Республикасы азаматтарының және Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты немесе уақытша тұратын (жұмыс істейтін) шетел азаматтарының қазақ тілін меңгеру деңгейін анықтауға арналған тест тапсырмаларын әзірлеу негіздерін анықтау.

2. Міндеттері:

1. ҚАЗТЕСТ қазақ тілін меңгеру деңгейін бағалау жүйесі бойынша азаматтардың қазақ тілін қай деңгейде меңгеру көлемін бағалауға арналған тест құрылымын халықаралық тіл білімін бағалау жүйелерінде қалыптасқан үлгілерге сәйкес тілді меңгеру әрекетінің түрі – тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым бөліктері бойынша анықтау;

2. «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзыреттіліктері. Қарапайым, Базалық, Орта, Ортадан жоғары, Жоғары деңгей. Жалпы меңгеру» Ұлттық стандарттарының талаптарына және педагогикалық өлшеулер теориясына сәйкес қазақ тілін белгілі бір деңгейде меңгеруді бағалауға арналған тест тапсырмалары қорын қалыптастыру.

3. Тест мазмұны: Тестке А1, А2, В1, В2, С1 деңгейлерінің тест тапсырмалары енгізілген. Тест 4 (төрт) бөліктен тұрады.

ҚАЗТЕСТ ҚҰРЫЛЫМЫ

Тестілеу түріне байланысты тест нұсқасының мазмұндық құрылымы

1) Диагностикалық тестілеу

ҚАЗТЕСТ жүйесі бойынша диагностикалық тестілеудегі тест нұсқасы 2 (екі) бөлікті қамтиды:

1) Тыңдалым – 20 тапсырма, 20 минут;

2) Оқылым – 40 тапсырма, 50 минут;

Жалпы: тапсырма саны – 60, тестілеу уақыты - 1 сағат 10 минут (70 минут).

2) Сертификаттық тестілеу

ҚАЗТЕСТ жүйесі бойынша сертификаттық тестілеудегі тест нұсқасы 4 (төрт) бөлікті қамтиды:

1) Тыңдалым – 20 тапсырма, 20 минут;

2) Оқылым – 40 тапсырма, 50 минут;

3) Жазылым – 2 тапсырма, 50 минут.

4) Айтылым – 2 тапсырма, 3-7 минут.

Жалпы: тапсырма саны – 64, тестілеу уақыты - 2 сағат 7 минут (127 минут).

Тапсырмалар формасы

Тыңдалым және Оқылым бөліктері бойынша ұсынылған 4 жауап нұсқасынан бір дұрыс жауапты таңдау.

Жазылым бөлігінде жазба жұмыс түрлері: 1-тапсырма – сурет, 2-тапсырма – эссе.

Айтылым бөлігінде тапсырма түрлері: 1-тапсырма – 5 сұрақ, 2 тапсырма – тақырып.

Мәтіндерге арналған тапсырмалар түсінудің келесі деңгейлерін ашады:

А-фрагментарлық;

В-детальды;

С-ауқымды.

ТЕСТ МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ МАЗМҰНЫН ІРІКТЕУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Мәтіндерді іріктеу кезінде тест әзірлеушілері келесі талаптарды негізге алуы тиіс:

1. Ең алдымен, тестіленушілер контингенті ескерілуі керек: мемлекеттік қызметшілер, бюджеттік сала қызметшілері, Ұлттық компания қызметкерлері, әскери қызметшілер, мемлекеттік емес мекеме қызметкерлері, «Болашақ» стипендиясына үміткерлер, докторантураға үміткерлер, НЗМ мұғалімдері, Президенттік кадр резервіне үміткерлер, мектеп бітіруші түлектер.

2. Деңгейлік тестілеуге арналған диалог, монолог, сұхбат тақырыптары қазақ тілін меңгеру деңгейлерінің сипаттамаларына сәйкес тақырыптардан ауытқымауы керек. Деңгейді анықтау тақырыптары қосымша беріледі.

3. Мәтіндерде мерзімге тәуелді ақпарат болмауы керек. (Мысалы, ЕХРО, олимпиада, САММИТ, коронавирус, т.б.) Уақыт өте келе мәтіннің өзектілігі жойылуы мүмкін.

4. Жағымсыз сөздер жазылған мәтіндер;

5. Жағымсыз әсер қалдыратын мәтін, диалогтер;

6. Саясат, дін мәселелерін қозғайтын мәтіндер;

7. Психикалық күйзеліске апаруы мүмкін мәтіндерді алмауы қажет. Мысалы, ана туралы естелік болса, қайтыс болған анасын еске алып, адамның психологиялық саулығына және тестілеу нәтижесіне әсер етуі мүмкін.

8. Эмоционалды-психикалық күш тудыратын қайғылы жағдай туралы мәтіндерді қоспау керек.

9. Дүлей апаттар, зілзала, қарсы пікір тудыратын көзқарастары бар мәтіндер алынбауы тиіс.

10. Тілі қиын, күрделі сөйлемдермен берілген, сөз саны ұзақ немесе сандық мәліметтер көп кездесетін мәтіндер алынбауы тиіс.

11. Мәтін бөліктерінің арасында мағыналық байланыс болуы керек, аяқталмаған ой болмау керек.

12. Мәтінде сандардың, тарихи даталардың, статистикалық мәліметтердің, тектер мен есімдердің, елді мекен атаулары, лексика және абстрактілі түсінік ұғымдарының көп болмауы керек; арнайы терминологиялық мәтіндерді асыра қолданбауы керек.

13. Мәтін көлемі Тест спецификациясында берілген сөйлем санымен сәйкес болуы керек, қажет жағдайда 2-3 сөйлем қосуға болады.

ТЕСТ ТАПСЫРМАЛАРЫН ӨЗІРЛЕУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

1. Дистракторлар, яғни тест тапсырмасына жауап бола алатын альтернативті жалған нұсқа немесе жабық түрдегі тест тапсырмасына жауаптың бір нұсқасы, бірақ дұрыс емес жауап нұсқалары қазақ тілін меңгеруге деген ынтаға септігін тигізетін қасиеттерге ие болуы керек. Мысалы, сөздік қорды, сөздің мағыналық баламаларын білетіндігін тексеруге арналған немесе мекендік, мезгілдік атауларды білетіндігін тексеруге арналған дистракторларды қарастыру керек. Мәтін барысында мүлдем айтылмаған, тілге тиек етілмеген, тек есте сақтау мен көзбен көргенін салыстыру қабілетін бағалауға арналған дистракторлар болмауы керек.

2. Дистракторлар шынайы, шындыққа жанасымды, нақты, мүмкіндігінше қысқа болуы керек. Дистракторлардың жүйелілігі қатаң сақталуы қажет.

3. Жауап нұсқаларында мәтіннен сөзбе-сөз келтірілген ақпарат алынбауы керек.

4. Жауап нұсқалары сыртқы түрі және грамматикалық құрылымы үйлескен және ұқсас, біркелкі, күрделілігі бірдей болуы керек.

5. Тапсырма талабында сандық көрсеткіштер сұралмауы тиіс.

6. Жауап нұсқалары қысқаша және шағын, көлемі бірдей болуы керек.

7. Тест тапсырмалары тестіленушіге таныс емес сөздер және терминдермен берілмеуі керек.

8. Лексика-грамматикалық құрылымда сөздер, сөз тіркестері тілдік терминдермен емес, семантикалық мағынамен берілуі басшылыққа алынуы керек.

9. Дұрыс жауап дистракторы ешқандай формалды белгілерімен ерекшеленбеуі керек.

10. Тест тапсырмалары «жеңілден күрделіге» ұстанымы бойынша құрастырылуы керек.

11. Диалект сөздер қолдануға болмайды.

12. Жаңадан енгізілген немесе жаңа аударылған сөздердің тек ресми түрде енгізілгендерін ғана пайдалану керек. Мысалы, поезд – пойыз, станция – стансы, самолет – ұшақ және т.б.

13. Тест тапсырмасында, қарастырылатын жағдаяттарда, мәтіндердегі кісі есімдері де өз жасына қарай заманауи болуын қамтамасыз етуі керек.

14. Жауап нұсқаларының «сатылы» орналасуын қамтамасыз етуі керек.

15. Дұрыс жауаптардың көбі бір нұсқаға түсе бермеуін қадағалауы керек. Айталық, 1-D, 2-D, 3-D, 4-D.

16. Әрбір тест тапсырмаларын мақсатқа лайықтау барысында ғылыми ізденіс талап етіледі.

Төрт бөлік бойынша тапсырмалар төмендегі тақырыптарды қамтиды:

№	Тақырыптар	№	Тақырыпшалар
1	Адам, қоғам және рухани құндылық	1	Танысу, жөн сұрау, қарым-қатынас.
		2	Тұрмыс, мекенжай, көше, менің үйім, түрлі елдердегі тұрғын үй жағдайы, тұрмыстық заттар.
		3	«Неке және отбасы», отбасы құндылықтары. Тәрбие, «Отбасы-тәрбие негізі», «Отбасы және демографиялық өзгеріс». «Отбасы және отбасылық жағдай».
		4	Сезім. Мінез. Адам, зат (материал), дерек, оқиға, іс-әрекет. Адам қасиеттері, адам келбеті.
		5	Өзі туралы. Қызығушылығы. Сүйікті іс (Хобби). Бос уақыт, бос уақытты тиімді пайдалану. Демалыс. (демалыс орындары). Демалыс индустриясы.
		6	Медицина. «Салауатты өмір салты», денсаулық, дұрыс тамақтану. Спорт. «Спорт және спорттық өмір», спорттық ойындар, жарыс, олимпиадалар, «Өмір сүру салты».
		7	Қоғамдық орындар (Әуежай, теміржол вокзалы, саяжай, саябақ, аялдама, касса, дәріхана, емхана, аурухана, асхана, дәмхана, мейрамхана), Қызмет көрсету орындары (Халыққа қызмет көрсету. Қонақүй. Көлік жөндеу. Шеберхана. Бекеттер. Спорт кешені.), Дүкенде, азық-түлік, сауда, ақша, тиын, қымбат, арзан, жеңілдік. Көлік, көлік түрлері, құрал-сайман.
		8	Мерекелер. Есімдер сыры (мейрамдар, шілдехана, туған күн). Салт-дәстүр, әдет-ғұрып. Ұлттық мерекелер. Өмір салты, ұлттық стереотиптер. Ұлттық құндылықтар.
		9	Киім. Түстер. Сапасы. Сән әлемі (қосымша тұтыну заттары). Отандық тауар.

Ал Жарык Оз Әзімбетов

2	Білім және ғылым	10	Ресми мекемелер мен ұйымдар: Балабақша, мектеп, университет. (мектеп өмірі, жетістіктері, оқытушылар, студенттер және т. б.) Білім беру.
		11	Интернет, әлеуметтік желі, байланыс, телефон, ақпарат алу.
		12	Болашақ. Білім. Мамандық. Жұмыс. Еңбек, еңбек демалысы, еңбек тәртібі. Әріптестер.
		13	Ғылыми жұмыс: Ғылым саласындағы жаңалықтар. (Биотехнология. Гендік инженерия. т.б.) Жастар – еліміздің болашағы. Жастар саясаты.
		14	Мәдениет. Мәдени орындар: кинотеатр, театр, концерт залы, музей, кітапхана. Өнер: музыка және музыкалық шығармалар, би өнері. Киноиндустрия және т. б.). Тіл. Тіл және мәдениет.
		15	Ресми іс-қағаздар: жұмысқа тұру, жоғары білім, отбасы жағдайы, тәжірибе, хат, ресми құжат, өтініш
3	Қазақстан және ғалам	16	Менің елім. Мемлекет. Мемлекеттің саяси құрылымы. Ел экономикасы. Ұлттық рәміздер: ту, елтаңба, әнұран.
		17	Қала, аймақ, ауыл, аудан, елдер. Астанасы және негізгі қалалары. Ғимарат.
		18	Жыл мезгілі (ай, апта күндері, уақыт, уақыт кезеңдері). Сандық ұғым.
		19	Ауа райы және климат. Табиғат. Табиғи ресурстар. Географиялық орналасуы.
		20	Экологиялық мәдениет. Техникалық прогресс және адамзаттың жаһандық мәселелері.
		21	Өсімдіктер әлемі. Жануарлар: аңдар, үй жануарлары, үй құстары, жәндіктер, бауырымен жорғалаушылар, сүтқоректілер.
		22	Ақыл, ой, таным. Әдеби жанрлар. Әлемдік аты бар ғалымдар мен зерттеушілер, белгілі ақындар, жазушылар, қоғам қайраткерлері, шығарма авторлары, олардың өмірбаяны, олардың шығармалары, ғылыми жұмыс, еңбектері. Баспасөз медиа, жаңалықтар.
		23	Экономика салалары. Жаһандану мәселелері. Әлемдегі қызықтар
		24	Туризм. Сәулет. Сәулет және құрылыс. Еліміздің әдемі жерлері. Саяхат.
		25	Тарих. Ел тарихы. Дүниетаным, тарихи оқиға.
		26	Технология. Жаңа заман. Мәдениетаралық коммуникация. Цифрлық Қазақстан. Жасанды интеллект және қоғам.

Ақпарат және ғылым

Берілген тақырыптар төмендегі тілдік дағдыларға сай болуы қажет.

Деңгей	Тілдік дағдылар
A1	Тіл қолданушы жай, баяу, анық айтылған сөздерді түсініп, қарапайым нұсқауларды орындай алады. Қысқа қарапайым мәтіндерді, таныс есімдер мен сөздерді, жай сөйлемдерді оқи алады. Өзі, жұмысы мен таныс адамдары және мекенжайы туралы, жай сөйлемдер мен фразаларды байланыссыз жазады. Тіл қолданушы таныс тақырыптар аясында сұрақ қойып, жауап бере алады. Өзіне бағытталған қарапайым лебіздерді түсініп, өзі және басқа адамдар (мекенжайы, қызметі, өмірбаяны) туралы айтады, алдын ала дайындалған хабарламаларды таныстыра алады. Ойын қысқа түрде жеткізеді. Лексикалық минимумдағы сөздерді пайдаланып, жай сөйлемдер құрайды. Сөйлемдер арасында логикалық байланыс бар.
A2	Тіл қолданушы күнделікті-тұрмыстық, әлеуметтік-тұрмыстық және әлеуметтік-мәдени жағдаяттардағы (отбасы, жұмыс, көлік және т.б. туралы) анық айтылған ақпараттарды түсіне алып, айтылған өтініштерді орындай алады. Хабарландыру мен ақпараттардағы негізгі ойды түсініп теле-радиохабарлардағы хабарландыру, жарнама, ауа райы туралы ауызша айтылған мәтіндердің мазмұнын түсінеді. Базалық деңгейге арналған лексикалық тілдік бірліктер қамтылған қысқа мәтіндерді оқи отырып, таныс есімдерді, сөздерді және қарапайым фразаларды, мәтіннің жалпы мазмұнын оқып түсінеді. Күнделікті өмірге (тұрмыс, жұмыс, қызмет, басқа адамдармен қарым-қатынасқа) қатысты логикалық ой аяқталған қысқа мәтінді құрастырып, жаза алады; өз пікірін білдіріп, оқиғалар туралы ақпаратты рет-ретімен жазбаша бере алады. Таныс тақырыптар бойынша сұрау, қайталап сұрау, жауап беру, реплика айту (келісу, келіспеу), қорытындылау арқылы сұхбатқа қатыса алады; оқылған және тыңдалған ақпараттың негізгі мазмұнын монолог түрінде баяндай алады. Лексикалық минимумдағы сөздік қорды еркін пайдаланады. Сөздер анық, дәл, дұрыс қолданылады. Сөйлемдері логикалық жағынан бір-бірімен байланысты.
B1	Тіл қолданушы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы бірқалыпты анық берілген кәсібіне, қызметіне, елтанымға қатысты және өзін қызықтыратын ақпараттар мен мәліметтерді, таныс тақырыптар бойынша дәрістер мен сұхбаттарды түсінеді. Тіл қолданушы белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге бағытталған негізгі қорытындыларды мәтіннен таба алады. Мәтінде баяндалатын ақпаратты талдаулар ретін түсінеді. Тіл қолданушы репродуктивті сипаттағы мәтінді құрастырады. Өзіне таныс және қызықтыратын тақырыптар бойынша шағын көлемді жазба жұмыстарын (мазмұндау, қызметтік хаттар, жеке хаттар) жаза алады. Таныс тақырыптар бойынша диалогтерге қатыса алады; есту, оқу, көру, тыңдау арқылы алынған ақпараттар мен мәліметтердің мазмұнын логикалық ойды толық аяқтап баяндайды және түсінеді; таныс тақырыптар бойынша тыңдаған дәрістерді түсініп,

А.А. Ахметов *В.В. Виноградов*

	мазмұнын жеткізе алады. Тест тапсырушы ойын еркін жеткізе алады. Берілген тапсырманы сипаттауда сөздік қорын жеткілікті деңгейде қолданады. Сөйлемдері бір-бірімен тығыз байланысты, жүйелі түрде беріледі. Орфографиялық норманың заңдылықтары сақталады. Қазақ әдеби тілінің сөз байлығын орта деңгейде пайдаланып, сөз баламаларын, фразеологизмдерді орынды қолдана біледі. Жергілікті тіл ерекшелігіне байланысты диалекті, говор сөздер, ауызекі тілге тән қолданыстар, жаргон сөздер, басқа тілдің сөздерін қолданбайды.
B2	Тіл қолданушы әдеби нормаларды сақтап, қалыпты қарқынмен айтылған, осы деңгейге арналған нақты және жалпы тақырыптағы ақпараттарды түсіне алады. Қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери тақырыптар бойынша диалогтерге белгілі бір көлемде алдын ала қатысады. Тіл қолданушы ортадан жоғары деңгейге арналған лексика-грамматикалық тілдік бірліктер толық қамтылған көлемді мәтіннен қажетті ақпаратты таба алады. Мәтіндерді жақсы түсініп, өзіне қажетті ақпаратты таба біледі. Оқиғалардың мазмұны негізінде мәтінді айқын, нақты етіп құрастыра алады. Көркем және деректі фильм, көркем әдебиеттің шағын жанрлары жөнінде пікір жаза алады. Репродуктивті сипаттағы мәтінді құрастыра алады. Ортадан жоғары деңгейге арналған коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөздікті, анықтамалық құралдарды пайдалана отырып, шағын көлемді шығарма жаза алады. Тіл қолданушы сұхбат барысындағы ақпаратты қабылдауы мен жауап қайтару әрекеті жылдам болуы керек; есту, оқу, көру, тыңдау арқылы алынған ақпараттар мен мәліметтердің мазмұнын, логикалық ойды толық аяқтап баяндауы және түсіндіруі тиіс; таңдану, қуану, ренжу, қызығу сияқты эмоциялық жай-күйді вербалды түрде жеткізе алуы тиіс. Бұл ретте қазақ тілінің орфоэпиялық нормалары, дауыс ырғағы мен екпін заңдылықтарын сақтайды. Жалпы тақырыптарға арналған мәтіндердің (мысалы, өз мақалаларын) мазмұнын ауызша жеткізеді. Айтылым барысында тіл қолданушы тақырыпқа, жағдаятқа сәйкес терминдерді, тұрақты тіркестерді, бейнелі орамдарды, мақал-мәтелдерді пайдалана алады. Тақырыптан ауытқымайды, логикалық байланыс бар, орфографиялық заңдылықтар сақталған, грамматикалық тұлғаларды орынды пайдаланып, сөйлемдерді дұрыс құрастыра алады. Сөздерді анық, дәл, дұрыс қолданады. Қазақ әдеби тілінің сөз байлығын, сөз баламаларын, мақал-мәтелдерді, фразеологизмдерді еркін қолдана алады. Жергілікті тіл ерекшелігіне байланысты диалекті, говор сөздер, ауызекі тілге тән қолданыстар, жаргон сөздер, басқа тілдің сөздерін қолданбайды.
C1	Тіл қолданушы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы берілген кәсібіне, қызметіне, елтанымға қатысты және өзін қызықтыратын ақпараттар мен мәліметтерді, дәрістер мен сұхбаттарды жақсы түсінуі керек. Қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери, ғылыми-мәдени тақырыптар бойынша диалогтерге алдын ала дайындықсыз қатыса алады. Тіл қолданушы мәтіндегі терминдердің, тұрақты тіркестердің, мақал-мәтелдердің

мағыналарын жақсы түсінуі керек. Жоғары деңгейге арналған лексикалық, грамматикалық тілдік бірліктер толық қамтылған біршама көлемді мәтіннен қажетті ақпаратты таба алады. Көлемді мәтіндерді мағыналық бөліктерге бөліп, әр бөліктегі маңызды ақпаратты жинақтауы, толықтыруы, топтауы, қорытындылау және сұхбаттасушыға жеткізуі, пікір білдіруі, терминдер мен терминдік сөз орамдары қолданылған көлемді мәтіндерді оқып, мазмұнын, құрылымдық жүйесін, басты ойын, негізгі және қосымша ақпараттарды түсінуі, бағалауы, талдауы, сараптауы тиіс. Өзекті мәселелерді анық және нақты сипаттай алуы керек. Продуктивті сипаттағы мәтіндерді құрастыра алуы қажет. Кәсібі мен мамандығына, жалпы білімінің деңгейіне сәйкес келетін тақырыпта эссе, сондай-ақ қызметтік хаттар (хаттама, анықтама, сенімхат, кепілхат, есеп, ілеспехат, жолдаухат) жаза алуы керек. Оқыған кітабына, ғылыми еңбектерге пікір, аңдатпа, тезис жаза алуы керек. Тіл қолданушы сұхбат барысындағы ақпаратты қабылдауы мен жауап қайтару әрекеті шапшаң болуы тиіс; есту, оқу, көру, тыңдау арқылы алынған ақпараттар мен мәліметтердің мазмұнын логикалық бірізділікте ойды толық аяқтап баяндауы және түсіндіруі; кез келген тақырып бойынша тыңдаған дәрістерді жақсы түсініп, мазмұнын жеткізе алуы керек. Бұл ретте қазақ тілінің орфоэпиялық нормалары, дауыс ырғағы, екпін қою заңдылықтарын сақтап, еркін сөйлеуі тиіс. Тіл қолданушы ойын терең, мағыналы, жүйелі түрде жеткізеді. Сөйлемдер арасында тығыз логикалық байланыс бар. Тіл қолданушы түрлі ақпарат көздерін кеңінен пайдаланып, мәселеге өзіндік баға бере алады. Қыстырма сөздерді, тілдік оралымдарды орынды және шебер қолданады. Фактілер мен мысалдар келтіре отырып, өз ойын тұжырымды және толық жеткізеді. Сөздік қоры жеткілікті, оны орынды қолдана алады. Баяндау барысында образды сөздерді, көркемдегіш құралдарды, мақал-мәтелдерді, қанатты сөздер мен тұрақты тіркестерді шебер қолданады. Орфографиялық заңдылықтарды қатаң сақтап, грамматикалық тұлғаларды, сөздерді орынды қолданып, дұрыс тіркестіре алады, сөйлемдерді дұрыс құрастырып, күрделі құрылымдарды еркін пайдаланады. Жергілікті тіл ерекшелігіне байланысты диалекті, говор сөздер, ауызекі тілге тән қолданыстар, жаргон сөздер, басқа тілдің сөздерін қолданбайды. Орфографиялық нормаларды толық сақтайды.

Оқу жүйесі Р. Құмса

Мәтіндер мен тапсырмалар келесі бөліктерге сәйкес әзірленеді:

1-бөлік. ТЫҢДАЛЫМ.

Тыңдалым бөлігінде тыңдауға 4 мәтін беріледі. Бірінші мәтінде 5, екінші мәтінде 5, үшінші мәтінде 5, төртінші мәтінде 5 тест тапсырмасы беріледі. Мәтін бірнеше рет тыңдалады. Әр мәтінді тыңдап болған соң, оған арналған тест тапсырмаларын орындауға уақыт беріледі.

Блок мәтіндердің үш сипаттамалық түрінен тұрады: монолог, диалог, сұхбат.

Мәтіндер мен тапсырмалардың мазмұны:

Мәтін реті	Мәтін деңгейі	Көлемі	Мәтін тапсырмаларының деңгейі	Тапсырмалар саны	Қиындық деңгейі		
					А	В	С
1- диалог	A1-A2	80-100 сөз	A1	2	1	1	-
			A2	3	1	1	1
2 - диалог	B1	101-150 сөз	B1	5	1	2	2
3 - диалог	B2	151-200 сөз	B2	5	-	2	3
4 - мәтін	C1	201-250 сөз	C1	5	-	1	4
Барлығы:				20			

2-бөлік. ОҚЫЛЫМ.

Оқылым бөлігінде оқуға 4 мәтін беріледі. Бірінші мәтінде 6, екінші мәтінде 10, үшінші мәтінде 12, төртінші мәтінде 12 тест тапсырмасы беріледі.

Оқылым бөлігінде деңгейге сай құрастырылған немесе бейімделген мәтіндерді оқып, жалпы мазмұнын түсініп, қорытынды жасап, сонымен қатар деңгейге сай лексика-грамматикалық тапсырмаларды орындайды.

Мәтіндер мен тапсырмалардың мазмұны:

Мәтін реті	Мәтін деңгейі	Көлемі	Мәтін тапсырмалар	Тапсырмалар саны	Қиындық деңгейі
------------	---------------	--------	-------------------	------------------	-----------------

мұқ

			ының деңгейі	оқылым	лексика-грамматика	А	В	С
1-мәтін	A1-A2	80-100 сөз	A1	1	1	1(г)	1(о)	-
			A2	2	2	1(о)	2 (2-г)	1 (1-о)
2-мәтін	B1	101-150 сөз	B1	5	5	3 (1-г, 2-о)	5 (3-г, 2-о)	2 (1-г, 1-о)
3-мәтін	B2	151-180 сөз	B2	7	5	3 (1-г, 2-о)	5 (2-г, 3-о)	4 (2-г, 2-о)
4-мәтін	C1	181-250 сөз	C1	7	5	2 (1-г, 1-о)	5 (2-г, 3-о)	5 (2-г, 3-о)
Барлығы:				22	18	4(г), 6(о)	9(г), 9(о)	5 (г) 7 (о)

Оқылым бөлігіндегі лексика-грамматикалық тапсырмалар келесі тақырыптарды қамтиды:

№	Тақырып мазмұны	Тапсырмалар саны	Тілді меңгеру деңгейі	Қиындық деңгейі
1	Фонетика, лексика, морфология, зат есім, есімдік, сын есімдер, сан есім, үстеу, модаль сөздер, шылау.	1	A1	A
2	Фонетика, Лексика, Морфология, зат есім, есімдік, сын есімдер, сан есім, үстеу, одағай, оқшау сөз, синтаксис, жай сөйлем	2	A2	A
3	Лексика, морфология, зат есім, есімдік, сын есім, сан есім, үстеу, модаль сөздер, шылау, одағай, етістік, етістіктің райлары, жай сөйлем	5	B1	B
4	Лексика, морфология, модаль сөздер және модальдылық, шылау, одағай, еліктеуіш сөздер, етістік, жай сөйлем, құрмалас сөйлем.	5	B2	B
5	Лексика, ұлт мәдениеті мен танымын білдіретін сөздер, етістік, қимылдың өту сипаты, көмекші етістіктер, құрмалас сөйлемдер.	5	C1	C
Барлығы:		18		

Алғаш

Мүгеіт

Бүрмеш

Алғаш

3-бөлік. ЖАЗЫЛЫМ.

Жазылым бөлігінде 2 тапсырма беріледі. Біріншісі – сурет бойынша өз ойын жазу (барлық деңгейге ортақ тақырыпта), екіншісі – эссе (барлық деңгейге ортақ тақырыпта).

1-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны	Қиындық деңгейі
A1-C1	1 (сурет)	A, B, C

2-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны	Қиындық деңгейі
A1-C1	1 (эссе)	A, B, C

4-бөлік. АЙТЫЛЫМ.

Айтылым бөлігінде 2 тапсырма беріледі. Біріншісі – сұрақтар (сұрақтар бір тақырып төңірегінде жеңілден күрделіге қарай құрастырылады), екіншісі – тақырып (тұжырымдар негізінде беріледі).

1-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны (сұрақ)	Қиындық деңгейі
A1	1	A
A2	1	A
B1	1	B
B2	1	B
C1	1	C
Барлығы:	5	

2-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны	Қиындық деңгейі
A1-C1	1 (тақырып, мәселе)	A, B, C

Сурет *Сурет* *Сурет* *Мәселе*

3-бөлік. ЖАЗЫЛЫМ.

Жазылым бөлігінде 2 тапсырма беріледі. Біріншісі – сурет бойынша өз ойын жазу (барлық деңгейге ортақ тақырыпта), екіншісі – эссе (барлық деңгейге ортақ тақырыпта).

1-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны	Қиындық деңгейі
A1-C1	1 (сурет)	A, B, C

2-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны	Қиындық деңгейі
A1-C1	1 (эссе)	A, B, C

4-бөлік. АЙТЫЛЫМ.

Айтылым бөлігінде 2 тапсырма беріледі. Біріншісі – сұрақтар (сұрақтар бір тақырып төңірегінде жеңілден күрделіге қарай құрастырылады), екіншісі – тақырып (жағдаяттық, пікір білдіру, ой қозғау үлгісіндегі тұжырымдар негізінде беріледі).

1-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны (сұрақ)	Қиындық деңгейі
A1	1	A
A2	1	A
B1	1	B
B2	1	B
C1	1	C
Барлығы:	5	

2-тапсырма:

Тапсырма деңгейі	Тапсырма саны	Қиындық деңгейі
A1-C1	1 (тақырып, мәселе)	A, B, C

А. Керім *А. Керім* *А. Керім* *А. Керім*